

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А.

№ 3.

Београдъ 17. Януара.

1847.

СВОЙ СВОИМА.

Жарко как' сунце одь истока ясно
 Округъ намъ землѣ любко озарава;
 Подобно духъ Славянства на трептеѣмъ
Крилица славе

Красно свогъ предусрета на све стране,
 Смѣлога вида, а погледа драга,
 На челу уписаю свакомъ стонъ:
„Славянскогъ рода

Славный сынъ, онъ люби родъ Славянства свегъ! —
 Ёе сте, о вы неповретне дражести!
 Ясный ми хоръ у дубльни срца могъ
Храните вѣчно!

Красотомъ наповный мой духъ блиста
 Порфири у златотканой, пѣва
 Одзиви на крилица вѣжнимъ роду
Миломе спѣше.

Славянскогъ порекла, мило предкова,
 Потомци! гласъ народолюба тако
 Велич'те, увѣнчани славомъ древномъ
Премилый роде!

Вѣка текъ овогъ парнасъ се твой крѣпкій,
 Сунце как' жарко велелѣпно блиста!
 Блистайте, вы благородни Геніи
У роду своме!

Тражити свое по видноме дану,
 Быти ѣ можда и противно кому;
 Али некъ поштеди злу ту неправду
Зависти клете.

Рану невреѣайте, паклене душе!
 Мѣромъ се еднакомъ дугъ займа враѣа; —
 Дрзнути немой у светию нашу,
Высоко кою

Славянскій обожава Геній данасъ!
 Име ѣ веу славу получитьи,
 Хранимо само топло предрагій звукъ
Имена светогъ.

Сынови едногъ отца веѣ с' познаю
 Краснымъ се вѣнцемъ славе взаимно диче.
 Преста веѣ глупа мыс'о посебности:
Презират' свое. —

Пучине синѣгъ мора нека топе
 Несреѣу, коя грозаше одпріе,
 Да ѣ намъ затрїети племениту
Единства славу. —

Обшта ѣ слава красити нашъ вѣнаць —
 Высити одь искона преславный родъ!
 Слава ѣ наша по високу трону
Блистати сійно. —

Препоне да кидамо, веѣ в време
 Лукове проти намъ стоѣе среѣе
 Скоро да напрегнемо и рушимо
Стрїеломъ грозномъ!

У Црной Гори. М. Медаковиѣъ.

О БЪЗЫКУ СЛАВЯНСКОМЪ.

(Продуженіе.)

Аво погледамо на Поляке и Чехе, наѣиѣмо, не да они теже да изъ много поднарѣчїа едно само књижевно нарѣчїе саставе, него да то нарѣчїе веѣ дѣйствительно имаю, и да се истымъ сви непромѣно у писаню служе. Дакле и Поляци и Чеси сада се савршено налазе на средьной точки езикоисторичнога течаю, и юштѣ їймъ само остае послѣдний коракъ учинити, своя предѣлна нарѣчїа у велико море свеславянскога езика уточити. Исто се кодъ нѣи примѣчава у одношеню писмена и правописа: оба два ова племена една, латинска, писмена имаю, а свако свой особитый обштеныи правопись. Дакле у свакому прирѣнью свеславянска езиковкњижевна система у Чеха и Поляка свой животь появлюе, своіомъ стазомъ иде, и веѣ в до половине исте узпѣла.

Словаци до пре две године имали су са Чесима едно књижевно нарѣчје; али г. Штуръ прекинуо е ту свезу, и за књижевностъ словачку одабрао едно словачко нарѣчје. Тимъ велико огорченъ ушло е међу Чехе и Словаке, па и сами словачки главни списатељи крѣпко су се противили тому раздвоєнју, а и сви югославянски књижевници највећимъ негодованъмъ видели су га.*) Да нема никаква другога доказа, ово само могло бы намъ до очитости освѣдочити, колико већа страна насъ мрзи на свако ново раздвоєнъ езика, колико е мнѣнје сѣдинъиваня међу нама дубокозасађено, колико се живо сѣћа потреба единства, слѣдовательно колико система свеславянскога езика на извѣстному темелю лежи. Али враћајући се на г. Штура, нѣгово дѣло сматрајући само са народне стране, када се помисли у каквимъ обстоятелствама, при каквой примичуѣи се будућности оно се учинило, има се заисто на шта зажалити. Ништа га не може при хладному бистрому разуму оправдати; оно е у реченому призрѣнју више зла него добра изродило, оно нѣ само раздоръ произвело између Чеха и Словаха, него отровнимъ примѣромъ могло бы најопаснѣе дѣйствовати и на друге Славяне, и подпирати страсти јоштъ у обште непогашене, падајуће, али јоштъ живе, себичности племенске, провинциализма, разцѣпѣня. Али дѣло већ е свршено, уништити се не може, поправити може. — Међутимъ промотривши га само мимогреде са народне стране, остае намъ промотрити га са оне, на коју насъ предметъ овога чланка наводи, то естъ са езикословне. Одцѣлѣнъ Словака одъ Чеха, ако е изъ народнога вида за садашњостъ штетно и весма погибелно, оно може бити користно за будућностъ у виду езикословному... Мы овдѣ чистосердачно изповѣдамо наше мнѣнје, говоримо слободно и зло и добро, кое се нама чини после равнодушнаго и свестраннаго изнѣта у овој ствари увидити... Нарѣчје ческо по своему средству са польскимъ стои съ нѣкимъ заедно на едной страни; прама нѣима на страни другој стои србеко и руско; између ове две стране зја една празнина, коя нѣово садруженъ препречава, и коя доклегодъ се не попуни, исто тежко бы се могло довршити. Нарѣ-

чје словачко и по граматикальному своему образу, и по слогу свои рѣчѣи, позвано быяше да ту празнину попуни: оно е сада међу речена нарѣчја стало, као еданъ посредственникъ; оно е пружило свои руке, као да иј у своему лону сва загри. Осимъ тога у обштој системи дѣйствованя, оно ће на поособъ Чесима више повода дати, да свой езикъ найтанѣ разпытаю, да изъ нѣга све нѣмштине изтребе, да нека преиначеня, коя су се само одъ мало вѣкова кодъ нѣи увукла, и одъ южны и сѣверны Славяна удалыла иј, избаце мало по мало, и тако обштемю сѣдинѣнју најсилнѣе припомогну. — Нарѣчје књижевно-словачко будући се при постанку своему нѣе раздробило, него е одма, по обштој тежнѣи, къ еднообразнју пристало и една писмена и правописъ узело, стои, као ческо и полячко, на среднѣи точки езикоисторичнога течая, и истинностъ свеславянске езикокњижевне системе све већа потврђава.

(Продуженіе слѣдуе.)

КНЯЖЕСТВО СРБІЯ.

(Продуженіе.)

Трговину раде Срби, Турци, Евреи и страни. Найглавнии предмети, кое Србія у остале турске провинціе износи, есу: волови, конѣи, краве, свинѣ, овци, козе, рибе различите, свила нерађена, и вуна. Изъ осталы турски провинція у Србію се уносе: абе, антерилуци, разни гайтани свилени и вунени, памучни еспапи, свилени и сребрни, гвозђе различито, дуванъ, зейтинъ, ибрици, легени, кадифе, каменъ воденично, кафа, конопци, коже говеђе, козіе, овчје и дивлячје, лой, луле разне, мараме памучне, мерцани, ножићи, пештемалѣи свилени и памучни, платно, плѣоске, руй, саблѣ и ятагани, смовке, шаміе, различни фини свилени еспапи и шећеръ. Изъ Србіе у Аустрію се износи: восакъ, вуна, коже одъ питомы и дивльи животиня, лой, масть, медъ, овце, волови, свинѣ, напатци, пѣявице, свила нерађена, козе, краве, овнови. Изъ Аустріе у Србію се уноси: алатъ лађарскій, артѣя, атлазъ свилени и памучный, басме фине различите, демикатонъ, колоніалный еспапъ, злато клободанъ, коже, косе, крмезъ, кушаци, мараме свилене и памучне, брашно, памукъ преденъ, платно различито, румъ, сатови, стипса, ствари златне и политиране, тамисъ, фесови, циглѣ печене, чедикъ, чоя, щалови, шаміе и ексери. Изъ Србіе се у Влашку изно-

*) Нѣе башъ тако; има иј, кои то и као нужду, и то временну, сматраю, и поступакъ г. Штура одобраваю. Шта бы мы рекли, да намъ ткогодъ почне сада новине писати старыиъ црвено-славянскимъ языкомъ? А Словацка е ческо нарѣчје то, што нама языкъ црвено-славянскій.

Винна айварь, баруть, восакъ, коже, медь, риба разна, силаи, ћерамиде, свињ и конји. Изъ Влашке у Србію уноси се: брашно, бурадъ, дизгини, жито, каиши, кашкаваль (сирь), коже различите, лонци земляни, пожеви мали, соль и чай рускій. Пронеси се пакъ крозь Србію и то изъ Аустріе за остале провинціе турскога царства: басме фине швайцерске, балсамъ, гайтанъ за атиле, демикатонъ, жива, кадифа, свиlena и памучна, кафа, коже различите и кризь. Изъ осталы провинція турски за Аустрію се преноси: бисеръ, восакъ, вуна, дуванъ, коже различите, кордовани, памукъ, свила фарбана, и нераћена, ружична мастъ (ћуліягъ).

Найглавнїя трговачка мѣста есу: Београдъ, Ягодина, Шабаць и Неготинъ. Панаћура има у свакомъ Округу по еданъ, ал' најглавнїи су: Валѣвскїй, кои се држи о св. Или, 21. Юлія, и онай у Ћупрія, кои се држи о Троицама. За олакшицу трговине постоє поште и за пошенъ писама и новаца и осталы драгоцѣны и важны стварїй. Пошта, пост-експедиція и мезулана има свега 29. Еспаи се могу на свакомъ ѳумруку, одъ кои 24. има, прїявити и експедирати, као што постоє карантини и састанци одъ южне и западне стране и за еспае и лица на свакомъ мѣсту, гди су ѳумруци. За образованъ млади трговаца заведена є една послено трговачка школа у Београду. Путови, коимъ се еспаи по Србіи носе, есу: одъ Београда преко Ягодине къ Алексинцу и къ Нишу; изъ Београда преко Шабца на Рачу у Босну; изъ Београда преко Валѣва, Любовіе у Сараєво; изъ Београда преко Смедерева, Пожаревца и Милановца у Брзу Паланку къ Дунаву; изъ Београда преко Смедерева, Ћупріе и Заичара у Видинъ. Све ово сувымъ. Ал' еспаи се водомъ найвише, кадъ є тому време, носе: Дунавомъ и Савомъ.

У Србіи има два курса новаца: порезкїй и чаршїйскїй. По првомъ прима се данакъ. По овомъ курсу узима се дукатъ цесарскїй у 24 гр., талирь у 10 гр., и тако овомъ последнїмъ сразмѣрно остале манѣ аустрїйске и стране златне и бребрне монете. По курсу чаршїйскомъ узима се дукатъ цесарскїй у 56 гр., талирь у 24 гр., цванцикъ у 4 гр. По овомъ последнїмъ чине се трговачки послови у цѣлой Србіи. Ал' одъ народа се купую свињ, волови, у порезкомъ курсу. У Србіи има монета златны и сребрны свою скоро држава европейски.

Срби су сви православне вѣре. Патрїархъ вселенскїй у Цариграду живећїй сматра се као

старѣшина цѣле православне цркве у турској држави. У осталомъ є Митрополитъ србскїй управитель главнїй србске цркве. Одношенїя између велике цркве патрїаршеске у Цариграду и србске урећена су конкордатима, заключенима у мѣсецу Јануару 1832. и 17. Юлія 1836 год. По гласу овы, Митрополитъ и Епископи бираю се одъ народа и Кнѣза. Митрополитъ носи титулу: Архіепископъ Београдскїй и цѣле Србіе Митрополитъ. Овай є дужанъ, пошто се избере, за потврѣнъ платити Патрїарху таксу одъ 300 ₪ цес. Митрополитъ немора ићи лично у Цариградъ, да се за Архіерея посвети, ако іоштъ за таковогъ посвећенъ нїе. Епископи посвећую се одъ Митрополита и одъ овогъ добываю и хрисовуле; за изборъ нѣювь и поставленїѣ само се на знанїѣ дає Патрїарху, ал' новоизбрани Епископи овоме у име таксе или другогъ когъ подарка ништа дати нису дужни. Србія великој цркви цариградској дає сваке године 9,000 гроша — као што сада новци иду у Београду — 750 ф. у сребру.

Србія є раздѣльна на четири Епархіе: београдску, ужичку, шабачку и тимочку, а ове на Протопопїате и Намѣстничества; у овима се налази: цркїй 298; монастира 38; парохїя 651; свештеника мирски 652 а калућера 123. Свака Епархія има свою Конзисторїю, за све пакъ Епархіе постои еданъ Апеллаторїумъ, на кои се парнице апелїраю съ Конзисторїя. Апеллаторїумъ се држи у Београду сваке године еданпутъ Митрополитъ, Епископи, Членови Конзисторїя и осталы канцеларїйскїй персоналъ пїнїѣ добываю плате изъ народне кассе.

(Продуженїе слѣдує.)

ТКО ТРАЖИ ВЕЋЕ, ИЗГУБИ ИЗЪ ВРЕЋЕ.

У Паризу є овы дана у лудой кући умро еданъ стараць одъ 79 година, по имену Симонъ, коєга повѣсть врло є поучителна. Кадъ є Наполеонъ кодъ Барѣре одъ Пасса хотѣо римскомъ краљу палату зидати, чатрля єднога сиромашногъ шустера дође у редъ, гдѣ се градити имало, и по тому требало є ту чатрлю одкупити. Симонъ, разговоривши се са своима сусѣдима, занїте 20,000 франака. Управителство царски добара узтезало се съ почетка, но наипосле заключи, дати му колико ниште. Али Симонъ, кои є мѣђутимъ іоштъ и съ другима се посаѣтовао, занїте сада 40,000 фр. Ова цѣна, коя є вредность предмета двеста путїѣ превѣзлазила, учини се врло претерана, те оставе

погодбу, и почну задати, преиначивши мало
планъ. После неколико мѣсеци нађе се, да е
посве нужно купити чатрлю, па се опетъ обра-
те къ Симону, кои сада са своимъ искањемъ
скочи на 60,000 фр. Даваше му 50,000 фр., но
онъ то одбаци. На то царъ заповѣди, нека оста-
тане при томъ, и ако е нужно, болъ нека се
савъ планъ преиначи, а чатрля остави. Сиро-
машный штустеръ почне се сада каяти, што е
тако лѣпу срећу упустіо. Дође самъ и понуди
свое притяжаніе за 50,000 фр., затимъ за 40,000,

20,000, но нитко га ни слушати не хотѣо, заш-
то су се већ друге наредбе учиниле биле.
Найпосле бы се јоштъ и была узела за еф-
тину цѣлу, али наступе догађан одъ г. 1814, те
заборави се на дворъ краља римскога и шусте-
рову чатрлю. Две године после тога био е Си-
монъ у таковој нужди, да е своју чатрлю за
150 фр. продао, а после неколико мѣсеци туга,
што се у надежди својој преварио, доведе га у
луду кућу, гдѣ е провео остатакъ свои дана.
(Об. нов.)

С М Ъ С И Ц Е.

Л И Т Е Р А Т У Р А.

У Бечу печата се књига, подъ именовъ „Го-
рскій Вѣнацъ,“ драматическій спѣвъ, сачиниъ Нѣ-
гов. Свѣтл. Высокопр. Господаромъ Владкомъ Цр-
ногорскимъ Величина ће бити одъ 7. табака на лѣ-
помъ папиру.

Дѣло е нашъ выпрениый поета посветіо сѣни
избавители Србіе, дичномъ и велехвалномъ Србскомъ
вожду, Карађорђу. Мени се посвета особито до-
пада, а за друге незнамъ. . . . Доста е то, да онъ
Карађорђа неизказано свагда непрестае са najveћомъ
одушевљивошћу любити и нѣгове силне и неоцѣни-
ме отечествене подвиге уважавати. Не само нѣга;
но и све што е нѣгово, даже и самый прахъ и нѣ-
говъ обожава. — Дакленъ нека блиста свѣтла гла-
ва дичногъ и славомъ увѣчаногъ колѣна! — Мили
сте намъ и желимо вамъ сваку срећу и посвѣшность,
да вамъ штедрый промысао даруе. Само сложно на
полю обште среће неутрудно дѣлайте и напредуйте!
— — — око — свете свезе — послѣ мутне не-
погоде, синутѣе сунце и бацитѣе свой любкій погледъ
на свое! — — — Што смо, ће ли смо — шта ли ће
блага надежда најпослѣ намъ приніети?! — — —

М. М.

М Е Д Ъ И В О С А К Ъ.

Слобода и Слободе. Берне у одной књизи
својој пише: „Разлика између слободе и слобода та-
ко е велика, као између Бога и богова. Као што
истинно црквенно вѣроизповѣданіе састои се у при-
познаваню едногъ единогъ Бога, тако и истинно по-
литично вѣроизповѣданіе састои се у одной единой
слободи. Народъ може имати слободе безъ слобода,
а и слобода безъ слободе. Кадъ бы се избирати да-

ло, то бы боля была слобода безъ слобода него об-
ратно.“

Добыванѣ и Узиманѣ. Енгель е рекао на
едномъ мѣсту: „Не манѣ посвѣдочена, а и не манѣ
тужна е истина нашега времена, да само они добы-
ваю, кои имаю, а оныма се узима, кои немаю.“

* . Условія цивилизаціе. Прво условіе
цивилизацие есть добро правлѣніе, а ово на одной
страни не могућно безъ правде, на другой може са-
мо у одномъ извѣстномъ простору дѣйствовати са
успѣхомъ.

Ж А О К А.

* . Говори се, да су се неки учени Далма-
тинци, тежећи за оригиналнѣтомъ (?), изъ петны
жила тако яко напнiali изнаћи особитый некій знакъ
за хрватско, славонско, крайско, ческо и словач-
ко (!!!!!) ѣ наше ш — : да ѣмъ е память усанула.
Особито се то яко показало, као што се говори,
кодъ некога Шиме Старчевића и Учредника „Зоре
Далматинске“ Кузманѣи, — Сиромаси! тко бы мы-
слио, да ће ѣмъ кукавно оно ѣ тако мозакъ заму-
тити?! —

* . Говори се, да е некій трговаць есенасъ
добыо на рани 19,000 фр., па ће изъ великога родо-
любія србеку гимназію у Панчеву да заведе. — Ба-
ремъ се може надати, да ће му признателни сажите-
льи јоштъ за живота споменикъ подићи. —

П. Л. М.

О Д Г О Н Е Т К А.

(Види Подунавку № 1.)

Три су врабца остала, а други су одлетели.

Ђорава Баба.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатни у Београду.